

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Дацишина М.Л.

студентка,

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ОПОДАТКУВАННЯ ПАСИВНИХ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

В сучасних умовах, вкрай важливим елементом функціонування нашої держави є сприяння її економічному розвитку. Існує досить багато чинників, які визначають його векторність і можливість проведення в цілому, адже створення передумов такого розвитку відбувається в не сприятливому середовищі, а саме дестабілізації, девальвації та зниженні інвестиційної активності.

Банки є одними з установ, які сприяють розвитку економіки. Адже банківський сектор обслуговує економічні відносини суб'єктів господарювання, а також сплачує податки з різного роду операцій до бюджетів усіх рівнів, в тому числі пасивних доходів.

В українському законодавстві поняття пасивного доходу використовується, але не прямо, а через визначення «роялті», «дивіденди», «дохід за депозитними договорами». Варто звернути увагу, що питання визначення поняття «пасивні доходи» недостатньо досліджене у вітчизняній літературі [7]. В загальному розумінні під пасивними доходами розуміють доходи, що не залежать від щоденної діяльності особи. Проте для цілей оподаткування закріплено поняття пасивних доходів у Податковому кодексі України так, в ньому зазначено, що *пасивні доходи – це доходи у вигляді отриманих платником податків процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань, а також роялті.*

Також відповідно до Податкового кодексу, до пасивних доходів зараховують:

- проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок;
- проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках;
- інші проценти (у тому числі дисконтні доходи);
- інвестиційний прибуток, включаючи прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик, у тому числі від зміни курсу іноземної валюти;
- роялті.

Ставки податку на пасивні доходи до бази оподаткування встановлюються у таких розмірах:

- для пасивних доходів, у тому числі нарахованих у вигляді дивідендів по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, що виплачуються інститутами спільного інвестування встановлено ставку 20%;
- для доходів у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів по акціях, інвестиційних сертифікатах, які виплачуються інститутами спільного інвестування) встановлено 5% податкового навантаження [3].

Найбільший суспільний інтерес викликає оподаткування коштів, розміщених на депозитних рахунках клієнтів банків.

Згідно із Законом України «Про банки та банківську діяльність» депозити (вклади) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [1].

Так, депозити відіграють важливу роль у сучасному суспільстві, оскільки вони приносять вигоду усім сторонам – клієнт отримує свої відсотки за вкладені гроші, банк залучає кошти в обіг, якими користується в цілях ведення своєї діяльності, а держава отримує податкові надходження від вкладу.

Податок на депозити є порівняно новим для України. Вперше було запроваджено прибутковий податок на депозити в 2014 році, що становив 15% річних. Вже на початку 2015 року відбулися зміни у

ставці, вона зросла від 15 до 20% річних, також було введено військовий збір у розмірі 1,5% додатково. Тому сумарно податок вже становив 21,5% на рік. В наступному році знизили податок до 18%, а військовий збір залишився незмінним. Сьогодні ставки оподаткування на депозит не змінилися і становлять сумарно 19,5% (податок на доходи і військовий збір) [4].

У світовій практиці використовують три варіанти оподаткування процентних доходів населення:

1. У більшості країн Європи податок стягується при виплаті процентів. Платник податку «не бачить» утримуваних коштів – це означає, що фактично зменшується ставка за депозитом. Ця процедура збору такого податку є найпростішою.

2. В таких країнах як Швеція, Данія та Нідерланди процентні доходи включаються платником податку в щорічну податкову декларацію і податок утримується за діючою шкалою оподаткування доходів.

3. В Німеччині, Іспанії та Франції використовують систему попередньої оплати для отримання податку на доходи [7].

Як бачимо з досвіду інших країн, Україна використовує саме перший варіант оподаткування процентних доходів, що наповнює державний бюджет країни. Відповідно до інформації, що подав Комітет з питань бюджету 20 березня 2020 року в Україні планують перенаправити надходження податку на доходи з фізичних осіб від оподаткування пасивних доходів у вигляді процентів на поточний або депозитний банківський рахунок до місцевих бюджетів. Наразі цей податок у повному обсязі зараховується до держбюджету. Вважаємо, що згадана пропозиція збільшить частку доходів місцевих бюджетів, дасть можливість маневрувати ними в різних умовах зміни зовнішнього середовища [2].

Аналізуючи період від 2014 року і до сьогодні, варто зазначити, що обсяг бюджетних надходжень ПДФО від оподаткування процентів за депозитами зменшується з кожним роком. І справа не в маніпулюванні ставками податку з боку держави, а головною причиною є зменшення ставок з боку банків за залучення коштів від фізичних осіб на депозити [6].

Крім цього, сьогодні розглядається законопроект, який пропонує встановити нульову ставку оподаткування податком на доходи фізичних осіб для процентів на поточний або депозитний банківський рахунок, на вклад у кредитних спілках та процентного або дисконтного доходу за іменним ощадним сертифікатом.

Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку зазначає, що реалізація законопроекту матиме негативний вплив на доходи бюджету, а саме призведе до розрахункових втрат доходів державного бюджету з податку на доходи фізичних осіб та військового збору у сумі близько 5,9 млрд. грн. у 2020 році [5].

Отже, встановлені податки на пасивні доходи сприяють наповненню державного бюджету і тому їх не варто скасовувати. З досвіду європейських країн видно, що до пасивних доходів застосовують різні підходи оподаткування чим і сприяють розвитку сукупних доходів загалом. Припускаємо, що скасування податку матиме кращий наслідковий ефект саме для банківського сектору, оскільки звільнення від оподаткування доходу за депозитами сприятиме збільшенню попиту на вклади власників рахунків. Для населення це буде вигідно також, оскільки громадяни отримуватимуть більший чистий дохід. Однак для державного сектору це буде вкрай невигідно.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 20 березня 1991 р. № 872-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. № 25, ст. 281.
2. Місцеві фінанси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/novyna/amu-pidtrymuje-zakonoprojekt-shchodo-zarahuvannya-pdf-na-procenty-vid-depozytiv-do-miscevyh>
3. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2011. – №№ 13-17. – Ст. 112. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
4. Податок на депозит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finance.ua/ua/saving/nalog-na-depozit>
5. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування депозитних вкладів населення № 2422 від 12 листопада 2019 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2019. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67351

6. Скільки українці сплатили податків з депозитів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/news/716-skilky-ukrayintsi-splatyly-podatktiv-za-depozyty/>

7. Швагер О.А. До питання механізму включення податку на пасивні доходи до складу податкових надходжень державного бюджету / О.А. Швагер // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 2(7).

Крижанович Н.П.

студентка,

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ВПЛИВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ НА ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Територіальна громада виступає основою місцевого самоврядування населення, її ефективна діяльність є одним з факторів подальшого розвитку регіонів та економіки загалом. Для цього громаді необхідна достатня кількість фінансових ресурсів та потенційних джерел їхнього залучення, тобто хороший фінансовий потенціал. На нього впливають чимало різних факторів, одним з яких є відкриття ринку землі в Україні. Оскільки таке явище буде відносно новим для нашої держави, виникає необхідність дослідження цього питання.

Проблемою земельної реформи вже цікавились багато вітчизняних науковців, зокрема О. Нів'євський, О. Галиця, Г.А. Борщ, В.М. Вакуленко, Н.М. Гринчук, Ю.Ф. Дехтяренко, О.С. Ігнатенко, В.С. Куйбіда, А.Ф. Ткачук, В.В. Юзефович та інші. Однак, враховуючи відносну новизну питання, багато аспектів досі залишаються невисвітленими.

Метою публікації є визначення впливу відкриття ринку землі в Україні на фінансовий потенціал органів місцевого самоврядування.

Земля – це один з основних ресурсів, які є у розпорядженні суб'єктів господарювання. Ринкова економіка передбачає, зокрема,